

AV RAGNHILD TAU STRAND OANES

Heimevernet som framtidig ildlederkapasitet for artilleri

Den pågående landmaktutredningen er ment å skulle bestemme hvordan vårt landforsvar skal organiseres i overskuelig fremtid. Utredningens mandat sier blant annet noe om å finne en innretning på våre landmilitære styrker som er tilpasset de konseptuelle og teknologiske utviklingstrekk man ser i dag. I dette ligger implisitt at man i kjølvannet av utredning og omorganisering vil måtte utvikle nye doktriner og samvirkekonsepter tilpasset de endringer som måtte bli gjort.

Ragnhild Tau Strand Oanes er lokalpolitiker og forsvarsdebattant fra Strand i Ryfylke.

Framtidens artilleri

I den nylig vedtatte langtidsplanen for Forsvaret sies det at "Hærens artilleriskyts er i ferd med å nå sin operative og teknologiske levetid". Det er grunn til å anta at det materiell som vil bli anskaffet som erstatning vil være konvensjonelt artilleri, med de fordeler og begrensninger dette vil ha. Det er likevel grunn til å merke seg at Norge fortsatt har et antall MRLS rakettskyts på lager. Den teknologiske utviklingen på artillerisiden innebærer blant annet at raketartilleri i fremtiden vil kunne få en sterkt forbedret rekkevidde. Eksempelvis arbeider det amerikanske forsvaret nå med utviklingen av et nytt "Long-Range Precision Fires (LRPF)" missil med en rekkevidde på inntil 500 kilometer. Også i forhold til mer konvensjonell artilleriesammensetning tilsier den teknologiske utviklingen økt rekkevidde og presisjon i fremtiden. I et slikt scenario, hvor landbasert artilleri har sterkt forbedret rekkevidde og presisjon, vil denne kapasiteten lett kunne omsettes til en multi-domene kapasitet, hvor mål innenfor sjø- eller luftdomenet kan bekjempes ved hjelp av landbasert artilleri. Disse kapasitetene vil i tillegg forsterkes av den teknologiske utviklingen i forhold til ildledersystemer.

Uansett utfallet av de valg som tas i forhold til nytt artilleri, vil man operere med en rekkevidde og presisjon som var nærmest utenkelig for bare et par tiår siden. Likevel er ildlederkapasitetene i stor grad fortsatt basert på et konsept som ble utviklet den gang landbasert artilleri knapt nok kunne nå 10 kilometer. Det vil si at man i hovedsak baserer seg på dedikerte ildledere som opererer i samband med tradisjonelle hæravdelinger. Dette var i sin tid en effektiv løsning, all den tid artilleriets rekkevidde var forholdsvis kort og det areal som kunne beskyttes var tilsvarende begrenset. I lys av utviklingen de senere tiår kan dette konseptet være i ferd med å bli foreldet. Arealet som kan beskyttes er blitt mangedoblet, samtidig som at effekten av å beskytte såkalte høyverdimål er større og derfor vektlegges mer. Den tradisjonelle massebeskytningen av store mål som eksempelvis troppekonsentrasjoner er dermed blitt bare ett av flere mulige målbilder for dagens artilleri. Dette vil i sin tur føre til et økt behov for kvalifisert målangivelse og ildledning. De tradisjonelle hæroppsetningene vil da i utgangspunktet bli for få og for små til å kunne

løse denne delen av oppgavespekteret på en effektiv måte alene. En effektiv måte å løse dette behovet på vil kunne være å gi Heimevernet en rolle som ildlederkapasitet for Hærens artilleri.

En større sensorflate

Den teknologiske utviklingen innenfor ildledersystemer går stadig fremover. Systemene blir mindre og lettere, samtidig som at de blir mindre kostnadskrevenne over tid. Dette gjelder eksempelvis avstandsmålere, utstyr til laserbelysning og utstyr basert på GNSS/ GPS teknologi. Dette åpner for at også avdelinger uten dyp spesialisering på sikt kan lede ild fra bakkebasert artilleri med god effekt. Den finske landdoktrinen har artilleri som et sentralt element, og den finske hæren har derfor forholdsmessig vesentlig mer artilleri enn sine sammenlignbare motparter. Ut fra dette er finnene også svært opptatt av å ha en stor sensorflate, hvor ikke-spesialiserte avdelinger også settes i stand til i en viss grad å kunne lede artilleriild. Dette gir våre finske venner flere fordeler på en fremtidig slagmark. Med økt sensorflate følger økt tilgjengelighet, og dermed økt effektivitet. I tillegg åpner denne modellen for en vesentlig bedre utnyttelse av fremtidig teknologi, ikke minst ut fra premisset om at denne over tid blir billigere, enklere å utnytte og lettere å bære med seg. Dersom vårt artilleri skal kunne tilegne seg fordeler av den art som her er beskrevet, vil den klart billigste og mest effektive løsningen være å tilføre Heimevernet kostnadseffektive ildlederkapasiteter. HV er per i dag den eneste delen av Forsvaret som har en landsdekkende tilstedeværelse, og gir derfor et vesentlig bidrag til situasjonsforståelse over hele landterritoriet. Samtidig besitter de også gjennom sin lokale forankring en betydelig sosial kapital, høy reaksjonsevne og dyp lokalkunnskap. Dette betyr sin tur at den jevne HV-avdeling vil være i stand til å innhente et betydelig etterretningstilfang og en bred situasjonsforståelse i eget område, og reagere forholdsvis raskt ut i fra dette.

"Anti Access/ Area Denial"

Det er grunn til å forvente at fremtidige operasjonsmiljøer vil skille seg vesentlig fra sine forgjengere. En mulig motstander vil måtte forventes å besitte betydelige sensorkapasiteter og inneha evne til å

Kanskje avstandslevert presisjonsild kan komme fra andre steder enn (bare) fly i fremtiden? Bildet viser Artilleribataljonen i Brigade Nord, med M109 155 mm artilleriskyts. (Foto: Ole-Sverre Haugli/Forsvaret).

angripe mål med stor styrke og høy presisjon, og dermed være i stand til å begrense vår handlefrihet og mulighet til å manøvrere fritt. Dette vil forsøkes oppnådd ved å begrense vår tilgang til de forskjellige domener i et avgrenset område. Et relevant motiltak vil være å benytte en multi-domene tilnærming sentrert rundt landstyrker, for slik å sikre terreng, begrense motstanderens handlefrihet og motvirke fiendtlig "Anti Access/ Area Denial" (A2/AD).

Særlig i det siste tilfellet vil HV-avdelinger med ildlederkapasiteter kunne spille en sentral rolle ved å bidra som døråpner for andre fellesoperative styrker, herunder fra luft- og sjødomenet, som så langt har vært nektet adgang til A2/AD-boblen. Det bør også bemerkes at slike bobler allerede i noen grad finnes i våre nærområder, knyttet til utplassering av russiske våpensystemer på Kola-halvøya. Disse strekker seg inn over norsk territorium i Finnmark, og selv om

de i utgangspunktet må ses som defensive tiltak per i dag vil de kunne vanskeliggjøre egne og allierte operasjoner fra første dag av i en tenkt konflikt. I tillegg vil de spille en sentral rolle i etableringen av et eventuelt russisk bastionsforsvar.

Nøytralisering av A2/AD-bobler vil selvsagt måtte utføres med maksimal effekt og tempo, oppnådd gjennom samvirke mellom HV, Hær, Luft, Sjø og Spesialstyrker koblet sammen og koordinert gjennom digitale nettverk. Et slikt konsept vil i prinsippet ikke utgjøre noen form for paradigmeskifte som sådan, men snarere være en ny og innovativ måte å utnytte eksisterende og kommende kapasiteter for å overvinne nye utfordringer på slagmarken. Også i mer tradisjonelle scenarier vil vi kunne utnytte våre artillerikapasiteter bedre med økt sensorflate, i det vi vil få økt tilgjengelighet ovenfor fiendtlige troppekonsentrasjoner og høyverdimål. Etter hvert som at ny teknologi også gir muligheter for å lede ild mot bevegelige mål, vil vi også lettere kunne lykkes med å gjennomføre egne A2/AD operasjoner. I tillegg vil en slik teknologi også gi oss muligheten til å oppnå vesentlig bedre effekt av egen kontra-ild.

Konklusjon

Ut fra et slikt perspektiv er det grunn til å anta at landbasert artilleri vil fortsette å være relevant i all overskuelig fremtid. Dette synet understøttes også av ferske erfaringer fra konfliktene i Ukraina og Syria. Det kan per i dag synes som at artilleriet er blant de våpenarter som først vil få muligheten til å tilegne seg en multi-domene rolle, hvor man kan projisere makt fra landdomenet og over i de øvrige domener. For at vi skal kunne få tilgang til denne type kapasitet, er det viktig å merke seg at den teknologiske utviklingen for det aller meste skjer på ammunisjonssiden. Dette innebærer at valg av plattform (rør-/ rakettartilleri) vil gi oss omfattende fleksibilitet over tid.

For å nå målet vil det selvsagt være nødvendig med tilstrekkelige investeringer og leveranser innenfor fremtidige kapasiteter som kan bidra til at man vil kunne overvinne nåværende og kommende utfordringer på slagmarken. Veien mot et konsept som her er beskrevet betinger selvsagt også vilje og evne til å tenke nytt, og til å utvikle nye doktriner og operative konsepter som tar tilstrekkelig hensyn til

det fremherskende trusselbildet. Dette må i sin tur baseres på en tilpassing intellektuelt og kulturelt, i det suksess vil avhengige av evnen til å frigjøre seg fra tekning basert på ett enkelt domene, og snarere evne å foreta en mer helhetlig tilnærming hvor alle domener hensyntas i operasjonsplanleggingen.

Referanser:

- Et felles løft (Ekspergruppen for forsvaret av Norge, 2015)
 Evolution of the Finnish Military Doctrine 1945 - 1985 (P. Visuri, 1990)
 Finland's Comprehensive and Military Defence doctrines responding to Emerging threats and new technologies (P. Salminen, 2015)
 Forbudt i Norge, brukes av Russland (D.T. Olsen, artikkel i Norges Forsvar 6/2015)
 Heimevernet i Landmaktutredningen (Forsvaret, 2016)
 HR McMaster: Army Shifts Focus to Multi-Domain Battle Concept (J. Clemens, artikkel i Executive Gov, 2016)
 Hyper Velocity Projectile (B.A.E., 2016)
 Land Warfare in Europe - Lessons and Recommendations from the War in Ukraine (P. B. Doran, CEPA 2016)
 Langtidsplan for Forsvaret - Kampkraft og bærekraft (Stortingsproposisjon 151 S 2015 - 16)
 Mandat for å utrede den videre utvikling av landmakten (Det Kongelige Forsvarsdepartement, 2016)
 Multi-domain Battle: A New Concept For Land Forces (A. Palazzo og D. P. McClain III, 2016)
 NATO's Land Forces - Strength and Speed Matter (J.W. Nicholson, artikkel i Prism 6, no. 2)
 New Army Long-Range Missile Might Kill Ships Too: LRPF (S. J. Freedberg jr, 2016)